

הוועדה לשינוי כלכלי-חברתי

סיכום ישיבה מס' 7 שהתקיימה בירושלים ביום י"ט באלול תשע"א, 18.9.2011

נכחו:

פרופ' מנואל טרכטנברג - יו"ר
ד"ר רביעה בסיס
מר אייל גבאי
גבי אסתר דומיניסיני
מר גל הרשקוביץ
מר שחר כהן
פרופ' רפי מלניק
עו"ד רו"ח מיכל עבאדי-בויאנג'ו
ד"ר קרנית פלוג
ד"ר שלומי פריזט
פרופ' פנינה קליין
פרופ' יוגין קנדל
ד"ר טלי רגב
ד"ר אבי שמחון

כמו-כן, השתתפו:

מר ראובן חביב - מרכז הצוות
מר יהודה נסרדישי
עו"ד אבי ליכט
מר ערן יעקוב
מר אורי גבאי
מר עופר דרור
גבי שירה ברלינר
מר ליאור שרמן
מר אמיר ברקן
מר גדי פרנק
מר שרון אחדות
מר יובל אלגרבל
גבי יעל עטיה
צוות תמלול

פרופ' טרכטנברג פתח את הישיבה השביעית וציין שזה השבוע האחרון לעבודה: בשבוע הבא לא תתקיים ישיבה, ומקווים להגיש את הדו"ח בשבוע הבא.

פרופ' טרכטנברג ציין שבמהלך השבוע האחרון היה "שטפון" של הדלפות, דבר שגורם נזק רציני, גם לעבודה וגם נזק ממשי לדו"ח עצמו. אם הכל יתפרסם קודם, לא יהיה חידוש כאשר יוגש הדו"ח.

כללי המשחק להמשך:

הנוכחים בישיבה יהיו חברי הוועדה ורכז הצוות שעליו מדובר באותו זמן, יחד עם אנשים שעובדים עם הצוות (עם רשות מראש לפי שמות) - רק לזמן המוגדר של המצגת. מלבד זאת, נוכחים צוות הוועדה (מר חביב, מר אלגרבל, מר שרון, מר פרנק, מר ברקן וצוות התמלול).
פרופ' טרכטנברג חזר וביקש להימנע מהדלפות. העבודה שנעשית היא מדהימה, וחבל שמדליף מרוקן את הכל מהתוכן.

על סדר העבודה:

היום נדבר על מיסוי ויוקר המחיה ותחרותיות. ביום ג' הקרוב נדבר על שירותים חברתיים ודיור. יש התקדמות אך עדיין קיימים פערים. אנו נמצאים קרוב לקו הסיום.
לגבי קבלת החלטות - פרופ' טרכטנברג ציין שהוא מעדיף לקבל הסכמות לפי קונסנזוס בסיכום היום. מחלוקת היא לגיטימית וננסה לסדר ענינים שבמחלוקת. אם תשאר מחלוקת, נקיים הצבעה.

צוות מיסוי

הצוות - פרופ' קנדל - יו"ר; מר אורי גבאי; גב' שירה ברלינר; מר עופר דרור.

מצגת - הוצגה ע"י פרופ' קנדל:

* **המטרות** (מבלי לקבוע סדר עדיפויות ביניהן): הורדת יוקר המחיה, תמיכה במשפחות צעירות עובדות; וצמצום אי-השוויון

למשפחות צעירות יש הוצאות מרובות, בעת שהילדים צעירים.

* **המצב הנוכחי** - מערכת המס עברה בשנים האחרונות מספר רפורמות

* מערכת המס - מגמות

נטל המס ירד בשנים האחרונות, בצד המס הישיר, ולצד יציבות המס העקיף.

* **מטרות** - סיוע למשפחות צעירות ועובדות והקלה ביוקר המחיה. הצעדים - מתן נקודת זיכוי נוספת

ומענק הכנסה (כפוף להמלצות צוות שירותים חברתיים). מס הבלו, המכסים ומס קניה ירדו.

המקור: עצירת מתווה הפחתת המס, והגדלת המס על ההון.

מגבלות

1. שמירה על אחריות פיסקלית

2. פגיעה מינימלית בצמיחה ובתחרותיות המשק

3. ישימות (פשוט לביצוע)

הדגש - שינוי תמהיל המס

* מסים ישירים למעלה ומסים עקיפים - יורדים (וזאת על מנת לאזן את המגמה הנוכחית). יותר מסים ישירים ופחות מסים עקיפים.

ההמלצות

○ ביטול מתווה המס

○ העלאת המדרגה העליונה במס הכנסה

○ העלאת מס חברות

○ העלאת מס על רווחי הון, דיבידנדים וריבית

פרופ' קנדל הבהיר שישנן המלצות שהם בקונסנזוס לגבי שנת 2012, ואחרים שאינם כך.

ביטול מתווה המס

* המשך ההפחתה פוגע בפרוגרסיביות. יש הסכמה לבטל את המשך ההפחתה המתוכננת. הביטול יאפשר צמיחה.

* **העלאת המדרגה העליונה** ל-48% (מהכנסה של 40,000 ש"ח)

* **העלאת מס חברות** ל-25% (זה עדיין 0.5% מתחת לממוצע ב-OECD). היו חברים בצוות שביקשו להעלות את המס ל-26% או אף יותר.

* **העלאת מס רווחי הון** - מ-20% ל-25% ולבעלי הון מהותי - מ-25% ל-30%.

בכך מגדילים את הפרוגרסיביות וזה מחויב על מנת לשמור על שקילות בין מס הכנסה למס חברות.

המלצות שימושיות

1. ביטול העלאת הבלו על הדלק (שאמור היה לעלות)

הצוות סבור שיש לבטל העלאה זו, במגמה להקטין את משקל המסים העקיפים. הובהר

שהשיקול להעלאה היה פיסקלי לחלוטין - הגברת מקורות.

דיון ביניים:

- ד"ר פלוג שאלה - האם תהיה השפעה על התחבורה הציבורית? [בתשובה, הובהר שלא בהכרח - כי יש שם סבסוד.] ד"ר פלוג ציינה שרצוי לציין או להבליט את ההשפעה של הצעד על יוקר המחיה.
- ד"ר פריזט שאל - מה לגבי הפטור על בלו על פטקוק (petcoke)?
- מר נסרדישי הבהיר שפטקוק הוא חלק בתוך תהליך היצור של המלט.
- פרופ' קנדל הדגיש כי טרם דנו בנושא.

2. הורדת מכסים ומסי קניה

- בהתאם להמלצות צוות יוקר המחיה וועדות נוספות
- הצוות ממליץ להתמקד בהפחתות שצפויות, ברובן, להוריד את המחיר לצרכן.
- יש לקחת בחשבון השפעה על היצוא, דרך הסכמי סחר עתידיים.

3. נקודת זיכוי בגין פעוטות, הניתנות לאבות

- סיוע ממוקד לאוכלוסיית היעד
- אחוז מיצוי נקודות זיכוי אצל נשים נמוך
- ממליצים להעניק נקודת זיכוי לאב עבור כל ילד בגילאי 0 - 2
- ההמלצה - הנקודה תינתן כהוראת שעה לשנתיים, עד לבשלות הפתרונות האחרים אשר יוצגו בצוות שירותים חברתיים

דיון ביניים:

- ד"ר פריזט שאל - האם יש ניתוח של ההשפעה על חלוקת הכנסות?
- פרופ' קנדל הבהיר שבדרך כלל, לבעלי הכנסה גבוהה אין ילדים קטנים. יש צעדים, מצד ההכנסות, שמתחשבים בחלוקת הכנסות.

4. השטחת ה"גיבנת" בדמי הביטוח הלאומי

הצוות ממליץ להקדים את תיקון העיוות משנת 2013. מדובר בשימוש חד-פעמי לשנת 2012 בלבד. מומלץ שילווה בתוכנית לפירוק החברות שהוקמו בעקבות ה"גיבנת". "הגיבנת" אינה מביאה הכנסות, אלא מבריחה הכנסה.

* **מקורות ושימושים בשנת 2012 - לוח**

המקורות - ס"ה 5.3 מיליארד ש"ח

השימושים - ס"ה 5.25 מיליארד ש"ח

הובהר שהכל, להוציא ביטול ה"גיבנת" בביטוח לאומי, ימשיך אחרי שנת 2012.

דיון ביניים:

- עו"ד רו"ח עבאדי-בויאנג'ו ציינה כי בשנת 2016, יהיה ביטול הבלו גדול יותר.
- נשאלו שאלות פרטניות על הסכומים.
- עו"ד ליכט שאל - מה דרוש לביטול ה"גיבנת"? האם זה יעזור רק לעשירים?
- פרופ' קנדל הבהיר שמעלים את מס ההכנסה לאלה שמרווחים הרבה. ביטול ה"גיבנת" יעביר את האנשים האלה בחזרה למס הכנסה רגיל (ולא דרך הקמת חברות). מדובר בכספי הביטוח הלאומי, ולכן השימוש מוגבל. הוא הבהיר כי לא הוצגו ההשלכות מעבר לשנת 2012, אך יהיה עוד כסף בעקבות ביטול מתווה

המס. הוא הדגיש כי כל הפרטים יצוינו בדו"ח. הכוונה היא שמערכת המס תהיה פרוגרסיבית לכל אורך הדרך.

חזרה למצגת:

* **המלצות - מקורות עתידיים** (דרוש זמן נוסף לגיבוש)

1. העמקת הגביה

יש לטפל בהעלמות המס, שהנן תופעה נפוצה. הצוות ממליץ על הקמת ועדה בראשות רשות המסים, אשר תציג תוכנית בנושא זה לשר האוצר, עוד במהלך הרבעון הראשון בשנת 2012. התוכנית תביא להגדלת בסיס המס וליצירת מערכת מס הוגנת יותר. זה יעשה על ידי הגברת האכיפה וקידום תמריצים לגילוי מרצון.

דיון ביניים:

- מר נסרדישי ציין שחשוב לכתוב שיוקצו האמצעים הדרושים.
- מר הרשקוביץ ציין שאינו בטוח שחסרים אמצעים.
- מר נסרדישי חזר והדגיש כי לא ניתן להמליץ על העמקת הגביה ללא ציון על כך שיועמדו האמצעים הדרושים.
- פרופ' קנדל הבהיר שייקבע ניסוח אשר יספק את שניהם. הוא הדגיש כי אלה המלצות חשובות, אך אין תג מחיר מיידי או השפעה מיידי.

2. טיפול בתכנוני מס לבעלי הכנסה גבוהה.

תכנוני המס ואנומליות במערכת המס מביאים לתשלום מסים נמוך יחסית של בעלי הכנסה גבוהה. הצוות ממליץ על הקמת ועדה בראשות רשות המסים אשר תציג תוכנית במהלך הרבעון הראשון בשנת 2012. הוועדה תפעל להסדרת סוגיית "חברות הארנק". המטרה - שבעלי הכנסה גבוהה ישלמו שיעורי מס סבירים.

* **המלצות "שבו ואל תעשה"** - גם בהמלצה לא לעשות דבר, יש אמירה חזקה.

1. מע"מ דיפרנציאלי - זה מורכב מבחינה תפעולית, קשה לאכיפה, ואינו מכניס כסף רב. יופעלו לחצים להכללת מוצרים בסך הפטור. מקובל בעולם, אך במגמה הפוכה - הולכים לקראת ביטולו.
2. הורדת מע"מ - זה צעד יקר ובלתי יעיל - רק עד 40% מההפחתה מועבר לצרכן.

* **הצעות שבמחלוקת**

1. מס ירושה

מס צודק (?) ופרוגרסיבי (למעשה - מס על דבר שכבר מוסה)

- מורכב מאד מבחינת תפעול ואכיפה
 - ישימות מוגבלת, ללא חובת דיווח וחויב של מס מתנות במקביל
 - יוצר חיכוך רב בין האזרח למערכת המס בזמנים קשים
 - מעודד בריחת הון (במקום הכנסת הון)
 - בצוות יש יתרון יותר לאלה שמתנגדים.
 - ד"ר שמחון ביקש להביא דוגמה מארה"ב ושיעורי המס.
2. מס יסף - הטלת מס שולי גבוה יותר על כלל הכנסותיו של אדם מיגיעה אישית ומהון מעל לסך של 1.2 מיליון ש"ח לשנה.
 - זה צעד פרוגרסיבי שמטפל בסוגיית שכר הבכירים.

- נדרשת אכיפה הדוקה יותר
- דרושה בחינה נוספת של היקף הגביה והשימות
- פרופ' קנדל הבהיר שכרגע - הצוות אינו ממליץ להטיל את המס.
- חברים שאלו שאלות פרטניות שונות.
- מר כהן הדגיש כי יש משמעות חברתית לשני סוגי המס (מס ירושה ומס יסף)
- 3. קרנות השתלמות

- לא ניתן לבטל את הטבת המס, ללא פתיחת כל הסכמי השכר. למעשה, זה צעד שכל חברי הצוות מתנגדים לו.
- הועלתה הצעה לאפשר הלוואה כנגד קרן השתלמות בגובה חצי מההפקדות השנתיות, לפרטים עם ילדים בגילאי 0 - 2 שהפקידו לקרן השתלמות בשנתיים האחרונות. הלוואה זו תינתן לשנתיים, לכל היותר, כך שאין תמריץ לפתיחת קרנות חדשות. הצעה זו נועדה לספק נזילות זמנית למשפחות צעירות עם ילדים המתמודדים עם נטל הוצאות גבוה. הוא יהיה חד-פעמי.
- היתרון - השפעה מיידית, ואין עלות תקציבית.
- מר נסרדישי הבהיר שזה, למעשה, משיכת-יתר מהמעביד, ולכן יש לחייב אותו על מס בסכום ההטבה.

* הצעות נוספות - שלא נדונו או נדונו בקיצור

- השוואת המס למוצרי טבק אחרים למס על סיגריות
- יישום החלטה על הגבלה של פטור ממס על פאקט סיגריות (כלומר - הקטנת הפטור משני פאקטים לפאקט אחד)
- העלאה הדרגתית של הבלו על מזוט
- ההכנסה הצפויה מהמס על טבק - 300 - 400 מיליון ש"ח. קיימת כבר ברשות המסים תוכנית להעלאת הבלו על המזוט והגז הטבעי: המס צריך להיות דומה למס על סולר. כך גם הפטקוק.

פרופ' טרכטנברג:

פרופ' טרכטנברג הודה לצוות והציע להתמקד בשקף שהציג את המקורות והשימושים בלוח. הוא הדגיש כי השקף הוא עד שנת 2012, ודרושה התייחסות להמשך, מ-2013 ואילך, רצוי שהמקורות יגדלו (יותר מהשימושים).

בצד השימושים - יהיו שימושים נוספים שזקוקים למקורות גם כן. נהיה מאוזנים, אך רצוי שתהיה "כרית בטחון". מן הראוי למסור על ביטול המתווה, כי המתווה מכביד על שכבת הביניים.

1. לגבי ביטול מתווה המס - ביטול ולא דחיה - אין חילוקי דעות.
 2. לגבי העלאת מדרגת המס העליונה - יש קונסנזוס.
 3. לגבי מס חברות ל-25% - פרופ' טרכטנברג ציין שלדעתו, רצוי אף יותר. זה כבר לא מספיק ורצוי לשקול העלאה גדולה יותר, לפחות ל-26% או 27%.
 4. לגבי מסי רווחי הון - זה אינו שנוי במחלוקת.
 5. לגבי מס ירושה ומס יסף - נקיים דיון על כך.
- פרופ' טרכטנברג ציין שכרגע, יש מינוס בצד השימושים בגלל הבטחון (המסים) - סדר גודל של כחצי מיליארד ש"ח). לכן, חסר מקורות בסך כחצי מיליארד ש"ח, וחסרה כרית בטחון.

ד"ר פריזט שאל - מה לגבי חוק עידוד השקעות הון?

פרופ' מלניק הבהיר שהצוות התייחס לנושא, והוא ירד מהדיון.

פרופ' טרכטנברג ציין שיש להתייחס ל:

- שיעור העליה במס חברות
- מס ירושה
- מס יסף

כמו-כן, גם לשיעור המס בשכבות הביניים, הבטחון וכדומה.

פרופ' טרכטנברג חזר על ההצעות למקורות: העלאת מס חברות ל-26% או 27%; מס יסף; מס ירושה; מסים נקודתיים (כגון על טבק וכדומה).

דין:

- עו"ד רו"ח עבאדי-בויאנג'ו ציינה כי היא מתנגדת למס ירושה ותמוכת במס יסף, שהוא מגדיל מסים ועושה צדק. לגבי מסים נקודתיים ומס חברות, היא ציינה שאין לה דעה.
- מר נסרדישי התייחס למס חברות והבהיר שיש לקחת בחשבון את העובדה שהחברות תכננו על בסיס המס. העלאה מעבר ל-25% יקשה מאד עליהן. לדעתו, אין להעלות את המס מעבר ל-25%. הוא התייחס למס ירושה וציין שאין הוא מקור רציני להכנסה. כל העשירים יסדרו ולא ישלמו. הנאמנויות הן הדבר המסובך ביותר ברשות המסים, ורשות המסים אינו מסוגל לטפל בהן. הוא התייחס לקרן השתלמות והבהיר כי למען השקיפות, אם המעביד נותן הלוואה בצורת קרן השתלמות - זה שכר וחייב במס. הוא התייחס למס יסף וציין שברמות שהוצע - (תקרה גבוהה - מעל 1.2 מיליון ש"ח בשנה) - לא צפוי שיהיה מקור הכנסה. הוא ציין שבעבר, היה מס יסף עם רף נמוך יותר. הוא ציין שלדעתו, מס על מס אינו נכון.
- ד"ר פלוג ציינה שלדעתה, רצוי להעלות את מס החברות ל-26%, ומס על יחידים ל-49%. זה עדיף על מס יסף וגם פרוגרסיבי, וביחד יתנו כ-1.5 מיליארד ש"ח. לכן, היא תומכת בהצעות אלה. יחד עם זה, היא מתנגדת להצעה למס ירושה בגלל הנימוקים של רשות המסים, והחשש מבריחת הון. רצוי לבדוק את ההצעות לגבי מסים נקודתיים.
- פרופ' מלניק הביע תמיכה בהצעה להעלות את מס החברות ל-26%. אם ייווצר עיוות לטובת הכנסה מעבודה, יתכן והיא תהווה תמריץ לפרק את החברות שהוקמו כדי לברוח ממס. לגבי ההצעה למס יסף/מדרגת מס עליונה על בעלי הכנסה גבוהה במיוחד, הוא ציין שבדיונים בצוות, הוא היה בדעה שיש להחיל לפחות אחת ההצעות (מס עזבון או ירושה או מס יסף). מס עזבון אמנם בעייתי, אך נהוג בכל העולם. לכן, הוא תומך בהצעה. החלופה היא מס יסף (הוא מעדיף לקרוא לו "מס בכירים") והוא נותן מענה, ולכן הוא תומך בהצעה. אם יהיה מס בכירים או מס שולי גבוה (50% מעל 100,000 ש"ח) אזי הוא מוכן לוותר על מס ירושה. הוא ציין שבצוות, דנו גם בפטורים השונים, ויש לשקול אותם. לדעתו, אסור לשקלל את קרן השתלמות אך רצוי להמליץ לממשלה - בהסכמי שכר עתידיים - לבטל את הפטור על קרן השתלמות, כאמירה. רצוי לכתוב כך בהמלצה.
- ד"ר פריזט ציין שקיימות שאלות לגבי תוספת פטור ליצואנים ממס חברות. לדעתו, הפטורים שניתנים לחברות בגין היצוא אינן מוצדקות. חברה שמייצאת 25% מתוצרתה - עדיין משאירה בארץ 75% מתוצרתה, ולכן היא לא תברח לחו"ל. לדעתו, זה יעודד תחרותיות, ולכן אינו מוצדק. הוא התייחס לשיעור מס חברות וציין שאינו רואה אלטרנטיבה להעלאה ל-26%. אם קשה לגבות את המס, אין זו בעיה, ואם הכדאיות גבוהה - אז רצוי. אם העלאה מוצדקת מבחינת התפיסה ונכונה, אך מסובכת, אז רצוי לראות בדיוקה במה מדובר.
- מר נסרדישי הבהיר שבעולם המיסוי, יש התארגנות לגבי נכסים - נאמנויות ובריחת נכסים. יהיו בעיות רבות.

- ד"ר פריזט המשיך והתייחס למסים נקודתיים, ושאל - מה תהיה ההשפעה על יוקר המחיה? הכוונה להעלאת הבלו על מזוט וגז טבעי.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שהמטרה שלנו - בדיון על המקורות - היא ההנחה שנדרשים יותר מקורות, תוך כדי שמירה על פרוגרסיביות וגם הסתכלות קדימה. ישנם דברים שונים שניתן להציע, אך אולי עדיף לא להציע אותם עכשיו. הממשלה יכולה להציע דברים כאלה. לנו אין מידע על המסים הנקודתיים.
- ד"ר שמחון ציין שבדיונים קודמים, נאמר שרצוי להמליץ על מס ירושה בסך 5%, וכולם אמרו שלא כדאי להתחיל כי הסכום יעלה, בסופו של דבר. אין זה רצוי להשאיר דברים פתוחים למו"מ, כי הכל משתנה. אין לחשוב על מה יקרה בסוף, אלא לקבוע מה שרצוי שיהיה. לדעתו, צריך לקחת בחשבון את העובדה שהעלאת מס חברות מעל 25% היא כמו סתירת-לחי לאלה שמתכננים לפי מתווה של ירידה. הוא הביע התנגדות לניסוח על "הגיבנת" בביטוח הלאומי: מי שמרוויחים מביטוח הגיבנת הם אלה שמרוויחים מעל 40,000 ש"ח ורצוי לתת לגיבנת להעלם מעצמו בשנת 2013. הוא התייחס לשכר הבכירים והזכיר כי פועלת ועדה בנושא, אך זה לא צריך להפריע לנו. לכן, לדעתו, רצויה אמירה על שכר הבכירים - להעלות את המס על הכנסה מעל ל-100,000 ש"ח. הוא ציין שמס ירושה גורם לעוותים, אך אם יהיה בשיעור נמוך, כמו 5%, אפשר לשקול אותו והוא תומך. הוא ציין שהוא תומך בהצעה לגבי קרן ההשתלמות כי הוא טוב ופשוט. קיים עוות וצריך למצוא דרך להתמודד אתה.
- גב' דומיניסיני התייחסה ל"גיבנת" וציינה שכל הסכום נכנס לביטוח הלאומי, והסכום הוא כ-450 מיליון ש"ח בשנה ולא 850 מיליון ש"ח.
- מר הרשקוביץ הציע לדון בנושא יחד עם צוות מאקרו.
- גב' דומיניסיני חזרה והדגישה כי המספרים אינם נכונים. כמו-כן, חסרים מספר דברים שדנו בהם, כמו למשל - העלאת מס בריאות למעסיקים ב-0.5%, שיכוון למערכת הבריאות. [הערת פרופ' קנדל: הנושא עלה בצוות והיתה התנגדות]. לדעתה, כל ההחלטות הולכות בכיוון הפוך ממה שרצינו, כלומר - להוריד מס הכנסה על עבודה לעומת הכנסה מהון. [הובהר שנושא מס מעסיקים ידון ביום ג']. היא ציינה שביטוח לאומי, לאחר בדיקות, מתנגדים למס ירושה ותומכים במס יסף על הכנסה גבוהה מאד. לדעתה, זה מסר חשוב. היא לא התייחסה להצעה להעלות את שיעור מס החברות. היא ציינה שאפשר לדון בפטורים השונים (הטבות מס וכדומה).
- מר כהן התייחס להצעות על מס בכירים או מס ירושה, וציין שרצוי שיהיה לפחות אחד מהם כי יש בכך ערך. הוא ציין שמנגנון המס יכול להתאמץ יותר בגבייה. דרוש - או מס יסף או מס עזבון. הוא הדגיש כי זאת גם דרישה מהשטח. לכן מסר אחד צריך להיות: אי אפשר לדחות גם מס ירושה וגם מס יסף. הוא ציין שהצעה, אמנם "פופוליסטית", נוספת היא "מס צדק חברתי על המגזר הציבורי": על כל מי שמרוויח מעל 30 - 35,000 ש"ח.
- מר הרשקוביץ הדגיש כי יש להבין שעושים כאן דרמה גדולה: ביטול הרפורמה במס. צריך גם לזכור מה יקרה אחרי שנת 2013. צריך להיות זהירים, כי ישנם דברים עם השפעה גדולה, ולכן נדרשת זהירות. הוא התייחס לשנת 2012 וציין שאם חסרים מקורות, צריך להתחשב גם בצמצום השימושים. לדעתו, "בגדול" - מה שהוצע סביר בסך הכל. הוא התייחס למס חברות וציין שבעולם משלמים 18%, ולכן ביטול הרפורמה הוא משמעותי, אך מה הלאה? ישנן גם חברות קטנות ובינוניות, והעלאת המס משפיעה עליהן מאד. הוא התייחס להשקעה בארץ של חברות בחו"ל וציין שהמס אמנם חשוב אך אינו השיקול הבלעדי. לכן, רצוי להיות זהירים. אם איננו בטוחים, עדיף לפעול בזהירות. הוא הזכיר כי יש גם מס על הון לחברות, ואחרי העלאה של 1% במס החברות, מגיעים למקום באמצע. אם אין בעיה חמורה של מקורות בשנת 2012, הוא הציע לא להעלות את שיעור מס חברות מעל 25%. צריך להתחשב גם בביצוע. הוא התייחס למס ירושה והבהיר שהמס בעיתי מבחינת המנגנון, לא ברור אם הוא צודק, והוא אינו מכניס כסף רב. יתכן שהוא אינו יעיל וקיימת סכנה לכך שאחוז המס יעלה בהדרגה. רצוי לבדוק מספר נתונים. הוא התייחס ל"גיבנת" וציין

- שפירוש הדבר - הורדת המס השולי מ-57% ל-45%, וזה דבר חזוי. הוא ציין שיש לחשוב, עדיין, על ההצעה למס על הכנסה של 100,000 ש"ח ומעלה, כי דרושים נתונים ואסור לגרום לעוות. אם נראה שתהיה בעיה מול המקורות, נצטרך לחשוב בשנית. צריך להתייחס גם לצד השימושים. הוא התייחס למס בכירים וציין שנכון שהשכר בחלק מהחברות הציבוריות שערורייתי, אבל נעשית עבודה טובה בוועדות אחרות. אולי אפשר לציין שהוועדות האחרות פועלים - הנושא חשוב ומטופל. הוא התייחס להצעה להעלות את מס הבריאות והדגיש כי אם מערכת הבריאות זקוקה לתוספת, אין לכך קשר למקורות או למס הבריאות. הוא התייחס להצעה בקשר למס מעסיקים וציין שהוא מסכים לדבריה של גבי דומיניסיני (במסגרת צוות אחר).
- פרופ' קליין ציינה שאמנם דובר על דרמה, ואין ספק שיש הסתכלות רצינית לעומק. יחד עם זה, אוכלוסיית היעד צריכה להרגיש את הצעדים. רצוי שיהיה לוח אשר יציג את התרומה לאוכלוסיית היעד. צמצום אי-השוויון חשוב, ולכן חשוב לתת את הדעת ולהתייחס למשכורות העתק.
 - מר גבאי הדגיש כי אינו מבין את הדיון. צריך לתת מענה למחאות, אך לא בכל מחיר. מה זה יעשה לצמיחה? לגבי מס חברות, הוא ציין שניתן התייחס לסקטורים עם פטורים. הוא הדגיש כי מס חברות איננו רק לעשירים הגדולים, שלהם דרכים לצמצם את המס. אם מבטלים את מתווה המס, לא צריך לשגע את הציבור עם עלויות. צריך לחשוב גם הלאה. הוא הדגיש כי קיים הבדל בין "להגיד להפסיק לרדת" לבין עליה. אין כאן דבר חד-משמעי שיתרום לצמיחה. לכן, הוא מתנגד להעלות את מס החברות מעל למה שהוצע. לגבי מתווה המס על יחידים: לוקחים מקבוצה מוגדרת ומעבירים לכולם, ולא ברור אם זה צודק. הוא התייחס ליתר ההצעות המסיות וציין שאם יהיה חיכוך מיותר עם האזרח, והיתרון מוגבל או בספק - אין ללכת לכיוון זה. הוא הביע חשש מכך שיהדות התפוצות לא יבואו לכאן, אם יוטל מס ירושה. הוא התייחס למס בכירים והדגיש כי ועדות מטפלות בנושא. קל מאד להוסיף אחוזים, אך אחר כך צריך להיזהר.
 - ד"ר בסיס הזכירה כי מנדט הוועדה היא להמליץ על דרכים לעשות צדק חברתי ומצב טוב יותר. היא התייחסה להצעה להעלות את המס על שכר הבכירים וציינה שזה דבר חשוב, והציבור מצפה לאמירה על כך מהוועדה. זאת אחת הסיבות הגדולות לחוסר צדק חברתי. היא התייחסה להצעה להלוואות מקרן השתלמות וציינה שזו הטבה טובה לשכירים. היא התייחסה למסים נקודתיים (מס על טבק, סיגריות וכו') וציינה כי זה צעד חיובי מבחינה חינוכית. המס אמנם יפגע בכיס של אנשים, אך יטיב לבריאות. היא הדגישה את הצורך לחשוב על ההשלכות עבור שכבת הביניים.
 - עו"ד ליכט התייחס להצעה לשכר בכירים וציין שוועדה בראשותו של השר נאמן מטפלת בנושא. ועדה זו עסקה רק בשכר בכירים בחברות ציבוריות. ההתמקדות רק בבכירים בחברות ציבוריות מפלה: הוא צריך להתייחס לכל מי שמקבל שכר גבוה מאד, ואז הכוונה למס יסף. מס יסף יתן כ-200 מיליון ש"ח באופן מיידי, אך עוד יותר בעתיד. נכון שיש חיכוך. ברמות שכר כאלה, יש ממילא חובת דיווח. לדעתו, זו הצעה חשובה ובקשר לשכר הבכירים, לדעתו אין לסמוך רק על "ועדת נאמן" כי שם זה מוגבל. הוא התייחס להצעה בקשר לקרנות השתלמות וציין שההטבה ניתנת רק למי שיש לו קרן השתלמות, ולכן דרושה בדיקה משפטית.
 - פרופ' קנדל הדגיש כי יש הבדל בין צדק חברתי בשיעורים או בעצם ההטלה. ההצעה להקים ועדה בנושא החברות ("חברות הארנק") - זה דבר חדש וזה פתרון לשכר הבכירים. הוא הזכיר שחלק גדול מההכנסות של בעלי השכר הגבוה מגיע מאופציות. [הערת מר הרשקוביץ: רצוי שהאופציות יחשבו כשכר על עבודה]. פרופ' קנדל הבהיר כי צריך למצוא דרך להסביר את מהות ההצעה (למשל - בדיקת החברות שהוקמו במטרה להמנע מתשלום מסים). הוא התייחס לחוק עידוד השקעות הון והזכיר כי הצוות החליט שלא לדון בנושא כי רק לאחרונה סיימה ועדה לדון בנושא והחליטה על החוק. ממילא, החוק יתייחס לכספים שמגיעים אחרי שנת 2014. הוא התייחס למס על טבק וציין שלדעתו, המס רצוי כי הוא מכניס כסף ותומך בבריאות, ובנוסף הוא מענה לדרישות הציבור. הוא התייחס לאמינות וציין שבהנתן מצב המאקרו, נצטרך בכל מקרה לעלות מס מאוחר יותר, ולכן רצוי לעשות את זה עכשיו. הוא הבהיר שאדם במיסוי בינוני

ישלם, אולי, מעט יותר עכשיו, אך מ-1.12 הוא יראה מיד הטבה בירידת הבלו בדלק ובחשמל. כמו-כן, הוא יראה עליה בהכנסתו בגין נקודת הזיכוי.

פרופ' טרכטנברג :

יש נושאים שהם בקונסנזוס, ואלה שאינם בקונסנזוס או לא לגמרי כך.

הנושאים שבקונסנזוס, או כמעט בקונסנזוס :

1. "הגיבנת" - מתבקש להתפטר ממנה, ולכן משאירים את הביטול.
2. קרן השתלמות :
 - א. אמירה על המיסוי
 - ב. הצעה ללקיחת הלוואות

פרופ' טרכטנברג הציע להסיר את שתי ההצעות מהדיון כי אין זה הכיוון הרצוי וזה יכול לפגוע בוועדה.
3. מסים נקודתיים - רצוי לא להכנס לזה כי זה לא במנדט שלנו, אלא במנדט הממשלה. הממשלה זקוקה לדרגות חופש ולכן רצוי להשאיר את הנושא לה.
4. מס ירושה - לדעתו, הנושא אינו צריך להיות בסדר היום כי אינו צודק, לאור מה שקורה בפועל. העשירים לא ישלמו והאנשים הפשוטים - ישלמו. אם טוענים שנהוג ברוב העולם, אז רצוי להיות שונה מרוב העולם, אם כך זה טוב. אין לעשות בידועין דבר שהולך להעשיר עורכי דין.

הנושאים שדורשים ליבון :

1. דרוש דבר נוסף מעל מדרגה של 48% מס על יחידים - על כך יש קונסנזוס. פרופ' טרכטנברג ביקש מצוות המיסוי לבוא עם הצעה מגובשת. המסר של הוועדה ברור : דרוש דבר נוסף.
2. נקודת זיכוי לגבר או הורדת אחוז במדרגת המס המקבילה. פרופ' טרכטנברג ביקש הצעה מצוות המיסוי. יש הצעה לתת הקלה לדרגות מסוימות, שהיו אמורות לקבל את הפחתת המס. הוא ביקש הצעה בשתי הנקודות.
3. מס חברות - צריך לזכור מאיפה באים. המס היה בשיעור של 35%, וירד ל-24%. הממוצע במדינות ה-OECD הוא 25.5%. מותר להיות חצי אחוז מעל הממוצע ב-OECD. הסיבה - מצבנו לא יהיה טוב בשנת 2013, ולא רצוי לעלות את המס בכל שנה. [הערת מר גבאי - מהרגע בו מציעים להעלות את המס, תעלה הכנסת את המס מעבר לכך.] פרופ' טרכטנברג השיב שאמירה זו תקפה בכל דבר שנוכל להציע. צריך להמליץ על מה שנכון. אסור להתעלם מהעובדה שיתכן גרעון כבר בשנת 2013. צריך לממן את ההצעות שלנו, וגם לאפשר כרית בטחון. כל הצעה לגיטימית, ולכן אין לחשוש מ"סתירת-לחיי" אם מגדילים מס. פרופ' טרכטנברג ביקש שתי הצעות מצוות המיסוי. זה גם עמדתו על הנושאים האחרים.

דיון :

- פרופ' קנדל הדגיש כי דרושה רפורמה במס חברות ורפורמה במס יחידים. אם נעשה את זה, תהיה השפעה על המחירים. יחד עם זה, הוא יוותר לרוב. גם ביטול הגיבנת יעבור לצד המקורות.
- ד"ר פריזט שאל - מה לגבי חוק השקעות הון?
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שהיה ראוי לדון בנושא, אילו היה העיתוי שונה. אין זה נכון לשנות אותו מייד אחרי קבלת החוק, מה גם שאיננו משרת את המטרות שלנו.

פרופ' טרכטנברג הבהיר שהדיון בהמלצות צוות יוקר המחיה ותחרותיות ייפתח בנושא המכסים.

צוות יוקר המחיה ותחרותיות

ד"ר פריזט:

מחפשים את המקומות בהם להורדת המכסים תהיה השפעה על יוקר המחיה. ההצעה היא: חשיפה ליבוא, כאשר היעד למכסים הוא 0 (אפס), בנושאים בהם המכס משולם ע"י האזרח באופן ישיר.

מצגת - הוצגה ע"י ד"ר פריזט (חלק המצגת שמתיחס לחסמי יבוא הוצג קודם):

* חסמי יבוא

מכסים - תקינה והיטלי סחר עשויים לשמש כולם להגנה על התעשייה המקומית, מעבר לתפקידם הקלאסי.

- מכסים: חשיפה ליבוא בשתי פעימות, כאשר היעד הוא 0
 - o ירידה ל-6% (או הפחתה של 50%) בשנת 2012 על כלל מוצרי היבוא ללא מוצרי חקלאות שיש בהם ייצור מקומי וללא רכבים.
 - o צמצום חסמי סחר בבשר - בשר טרי, בשר כבש, פטם, טונה, בשר מעובד, מים. מה לא ירד לרמה של 0? - מוצרים בהם אין תחרות, הסכמי סחר חקלאות, מיסוי/תמורה. נקודת המוצא: הפחתת פריסה או אי-הפחתה בקיצון.
 - o הגבלת יבוא של יצרן מקומי בעל נתח שוק (זה נושא ששייך גם ל"ועדת ריכוזיות")
- מסי קניה: אלקטרוניקה בידורית - ביטול מיידי; טלפונים ניידים - לאשר היום ביטול שייכנס לתוקף בתוך שנה

ד"ר פריזט הבהיר שבמקום בו המדינה נותנת היתר או רשיון או דבר אחר ליבוא, היא יכולה להתחשב גם בתחרות. הוצע לבטל מיידי את מס הקניה על אלקטרוניקה בידורית ולבטל בעוד שנה על טלפונים ניידים כי נכנסים שחקנים חדשים בשוק וצריך לראות מה יקרה.

דיון:

- מר הרשקוביץ ציין שרצוי לנקוט בתאריך יעד (תאריך לקבלת החלטה, ולא לפריסה) להפחית מכסים.
- פרופ' קנדל שאל - כמה שווה הפחתה?
- ד"ר פריזט השיב: בין 1.1 - 1.3 מיליארד ש"ח.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר: זאת המלצת הצוות.
- מר נסרדישי הבהיר שהוא מוכן "לבלוע את הצפרדע" לגבי הורדת המכסים עד ל-6% בשנת 2012, אך מעבר לכך, קשה לקבוע. דרושה בדיקה לכל פרט ופריט. [הערת ד"ר פריזט - זאת הכוונה]. אין להגיע לרמת 0 עד לשנת 2013. [הערת פרופ' טרכטנברג: ועדה תחליט על כל דבר]. הוא הציע לקיים דיונים על הירידות רק במהלך 2013.
- ד"ר פריזט הבהיר שבצוות מתקיים דיון על הצעה להורדה של 6% רוחבי או 50%. הכיוון - ל-6%.
- מר נסרדישי ציין שהדיון על הפעימה השניה צריך להתקיים רק במהלך 2013. אין זה רק ענין של הפחתת הכנסה: צפויות גם פניות לבג"ץ.
- מר הרשקוביץ ציין שזאת הזדמנות מצוינת לבצע פעולה שהיא נכונה לגבי יוקר המחיה והגברת התחרות, עם השפעה מיידי. מבחינת תהליך החשיפה ליבוא - כבר בשנת 1990 הגיעו לרמה של 12% ולא התכוונו שהשיעור יישאר כפי שהוא עד היום. לכן, רצוי להשלים את ההפחתה שהתחילה אז, ולהגיע לרמה של 0. זו השלמה למהלך שהוחל לפני 20 שנה אך לא הסתיים. אם נשאר את המכס ברמה של 6% עכשיו, מי יודע

- כמה זמן נשאר ברמה זו? לדעתו, צריך להגיע לרמת 0 כבר עכשיו. צריך לקבל את ההחלטה. לגבי מוצרי חקלאות - כבר נעשית בדיקה. רמה 0 של מכס צריך להיות "ברירת מחדל". הוא התיחס לנושא הגביה וציין שברור שתהיה פחות גביה, אך צריך להשלים עם עובדה זו.
- מר נסרדישי הדגיש כי אין לזלזל בנושאים כמו הסכמי סחר, הגנה וכדומה. הוא הבהיר שבסך הכל, אמר שצריך לבדוק את נושא ההורדה על ל-1.1.12, ואז ניתן יהיה להוריד את כל המכסים.
 - מר הרשקוביץ ציין כי יש שנה שלמה שבה אפשר לבדוק: לא נדרשות שנתיים.
 - פרופ' קנדל הבהיר שהסיבה להצעה על שתי פעימות היא, כנראה, הצורך לבדוק אם המכסים יתגלגלו באמת לצרכן. אם שום דבר לא מתגלגל לצרכן, אולי לא צריך להוריד. צריך למדוד את הדברים, ולזה דרוש זמן. אם מסתכלים על טלפונים ניידים - מדוע לא לאשר היום ביטול שייכנס לתוקף בעוד שנה? אפשר בתקופה זאת לבדוק את הנושא. הוא הבהיר שההבחנה בין תחרות ותחרותיות היא חשובה. היכן שיש לנו הסכמים, אין מכסים (למשל - ארה"ב ואירופה).
 - ד"ר פלוג ציינה שההמלצה בעקרון נכונה. ההחלטה צריכה לכלול מנגנון בדיקת ההשפעה על הצרכן. צריך לבדוק גם אם יש מוצרים בהם תהיה פגיעה בייצור המקומי.
 - פרופ' טרכטנברג: הוצע להקים צוות לנושא זה.
 - פרופ' מלניק ציין שעמדתו של מר הרשקוביץ מקובלת עליו לחלוטין, אך בהנתן מגבלות פיסקליות ובגלל המטרה להשפיע באופן מיידי על יוקר המחיה, ישנן שתי אופציות: כפי שהציע הצוות; או להפחית את המכסים ומסי הקניה בדברים שלגביהם יודעים שתהיה השפעה מיידיית על המחיר לצרכן. אין לעשות הורדה flat אלא במוצרים עם השפעה. אם לא נוכל לקבוע את זה, אז עדיף לפי הצעת הצוות.
 - ד"ר שמחון ציין כדוגמה את גידול הבננות: קיימת הגנה על החקלאות, וכתוצאה - משלם הצרכן הרבה יותר עבור מוצר פחות טוב. דוגמה נוספת - דג אמנון.
 - עו"ד ליכט ציין שהוא מודאג מההמלצה: זה מהלך דרמטי ולא ברור מה תהיה ההשפעה המשפטית שלו (אם תיגרם פגיעה במפעל מסוים). לדעתו, אין די קשב לעובדות. יהיו פניות לבג"ץ. היכן הבסיס העובדתי לבחירת המוצרים? מדוע החקלאות לא נכללה? דרושה תשתית עובדתית וחסר רציונל להורדה.
 - מר יעקב הבהיר את תהליך החשיפה: הורדת המכסים תהיה על מוצרים שהמכס עליהם היה גבוה מאד וכן עם השפעה על המחירים. ההורדה תהיה מ-12%. לא ברור אם יהיו, בכל זאת, מפעלים שיינזקו. ברמה של 12% מכס, ההשפעה על המחיר לצרכן מינימלית והפוך למונופולים של יבואנים. רצוי להביא לוועדה את העובדות מהאנשים שעוסקים בנושא. כאשר שיעורי המכסים נמוכים, ההשפעה מינורית אך תהיה פגיעה במספר מקומות. 90% מהטובין שמיובאים היום הם פטורים. צריך להפחית מכסים במקומות בהם קיימת תחרות כי בנושאים אלה זה יעזור.
 - מר פרנק ציין שמבחינה כלכלית נטו, ההורדה לרמה של 0 היא משמעותית, כי אז אין צורך במגע עם הרשויות. זה משמעותי מאד ליבואנים הקטנים. מהרגע בו המכס הוא מעל 0 - קיים חסם.
 - מר הרשקוביץ הדגיש כי דרושה תשתית. ועדה עסקה בנושא זה, ואפשר להציג מצגת על התשתית. אכן דרושים קריטריונים שישמשו קיום מנחים.
 - ד"ר פריזט ציין שבמקומות בהם סבורים שיש תחרות, אין בעיה להוריד מכסים. לגבי החקלאות - צריך להתייחס לנושא אך לא ברור אם זאת בעיה של יוקר המחיה נטו. לכן, דרושה פעימה נוספת, למען הבדיקה.
 - פרופ' טרכטנברג הדגיש כי נושא ההגנה על היצרן המקומי חוזר על עצמו לאורך ההיסטוריה. הוא הדגיש כי לשם מימוש היתרון היחסי, חשוב שלא יהיו כלל חסמים. הוא הוסיף וציין כי קיימת תיאוריה של optimal tariff. [ד"ר פריזט העיר שאין זה נכון להשוות את ארה"ב ואירופה עם ישראל כי שם קיים שוק מקומי ענק]. פרופ' טרכטנברג המשיך והדגיש כי מה שחשוב הוא הדינמיקה. נכון, ייסגרו מפעלים ולפי הכלכלה, זה מה שצריך לקראות כדי שיעברו לתחומים אחרים. נכון שיש מי שיינזק, ולגביהם יכולה המדינה לדאוג

- בדרכים אחרות, אך אין למנוע התייעלות ותחרות. המשק נתקע ברמה מסוימת של מכסים, ומידי פעם יש הזדמנות להוריד מכסים - ועכשיו יש הזדמנות. להורדה ל-6% תהיה השפעה טובה. יתכן ויהיו תחומים בהם לא רצוי להוריד את המכס לרמת אפס. הכוונה הברורה צריכה להיות - רמת 0, אך יש לאפשר בדיקה. פרופ' טרכטנברג הדגיש כי הוא לגמרי שקט עם ההמלצה. זאת הזדמנות למשק לעשות מהלך. הוא התיחס לתחום החקלאות וציין ששם המצב אחר, ולא רק בגלל השדלנות. לא רוצים להגיע למצב של סגירת התוצרת המקומית. קיימים מספר מעגלים של externalities. סבסוד ישיר הוא אמנם שקוף יותר, אך לא פחות בעייתי. הצעת הצוות היא הרע במיעוטו. אין זה נכון לכלול את החקלאות עם הצעצועים. הכללים של ריקרדו תקפים היום כמו במאה ה-19, אך לא במקומות בהם קיימים externalities.
- מר אלגרבלו ציין שבחקלאות קיימים עוותים, והמכס הוא רק אחד מהם. דרוש טיפול מקיף.
 - מר גבאי הדגיש כי תומכים בחקלאות בדרכים רבות: אדמה, מים ועובדים זרים.
 - מר הרשקוביץ ציין שפירוש הדבר: המכסים בחקלאות גבוהים מאוד, ולכן רצוי להוריד אותם לרמה מסוימת כדי לבדוק מה קורה.
 - מר אלגרבלו הבהיר: יש לטפל בחקלאות במסלול מיוחד, וזה לאור כל הדברים שנאמרו.
 - פרופ' טרכטנברג הציע להניח, בינתיים, את החקלאות בצד ולאמץ את ההמלצה על הורדת מכסים לרמה של 6% ולאפשר לצוות להחליט על המוצרים הנוספים עד לתאריך שייקבע. כמו כן, הציע שד"ר פריזט ומר הרשקוביץ יתיעצו ביחד עד ליום ג'. [הערת ד"ר פריזט - אין חצי דרך - צריך לפעול לפי דברי מר גבאי או לפי דברי מר אלגרבלו.] פרופ' טרכטנברג הדגיש כי העולם convex. יש לחשוב על הנושא עד ליום ג'.
 - מר נסרדישי הבהיר שבנושא החקלאות, כבר נעשתה עבודה. הוא הדגיש כי רשות המסים תקבל כל החלטה לאחר שהוועדה תמליץ, אך הדיון גולש לכיוונים שונים.
 - פרופ' טרכטנברג חזר על בקשתו - שתוגש הצעה ביום ג' הקרוב.

מצגת יוקר המחיה (נושאים אחרים מלבד מכסים) - הוצגה ע"י ד"ר פריזט:

- * **צוות יוקר המחיה ותחרותיות**
- * **רקע** - החיבור למחאה מתחיל בקשר בין המצוקה הכלכלית והמחיר והזמינות של שירותים ומוצרים, מסים עקיפים, תחרות ורגולציה. אין "אבא" לצרכן. האם ומה יקר או התיקר? הוצאות משק בית, מדד מחירים לצרכן, השוואה בינלאומית, יקר בהשוואה בינלאומית למה יקר או התיקר? רגולציה, תחרות חסמי יבוא, חקיקה, מכון התקנים, ודברים שגורמים לנו יותר ריכוזיות ופחות תחרותיות ויעילות.
- * **יוקר המחיה - על פני זמן** - עליות במיוחד בבריאות, תחזוקת משק בית ודיור
- * **גרף המפרט את השינויים במחיר לעומת השינוי בביקוש** - מזון הוא דוגמה למוצר בו יש צמצום של היצע יחד עם עלית מחיר
- * **מה בריבוע הימיני-עליון?**
- * **ובאחרים?**
- שמאל עליון - מוצרים בהם המחיר עלה והכמות ירדה (פריטי מזון, גז, מים); ימיני תחתון - מוצרים בהם המחיר ירד והתרחב ההיצע (מוצרים וציוד לבית, הלבשה); ושמאל תחתון - מוצרים בהם המחיר ירד וגם הביקוש ירד (ריק)
- * **מגמות המחירים** food price indices: עד סוף 2006 - אנחנו יחד עם כל העולם ומ-2007 - הפער נפתח והמוצרים עולים במחיר מהר יותר

- * **מחירי הסחורות** - נתוני הבנק העולמי: עד 2007 היתה עלית מחירים בעולם, אך מ-2008 ירדו המחירים בעולם אך לא בארץ. נעשה נסיון להשוות מדדי יצרנים ל-CPI
- * **CPI מול PPI** - בשר, עופות, דגים ומוצריהם - הגרף מראה את כוחות השוק. הם די ביחד. במוצרים, מחיר חומר הגלם אינו הכל.

דיון ביניים:

- ד"ר שמחון ציין שאם מחיר חומר הגלם עולה, גם ה-CPI צריך לעלות.
- פרופ' קנדל הבהיר שה-PPI הוא המחיר שגובה שטראוס, למשל, מהסופרסל.
- הוחלפו דעות על מובן הגרף.

חזרה למצגת:

- * **אבל - ענף ההנעלה** - בתעשיות אחרות, מפעלים מקומיים המצב שונה (ה-CPI פחות מה-PPI) - גרף
- * **השוואה בינלאומית - מזון**
- ברוב המוצרים, המחיר בארץ גבוה מהמחיר החציוני, ובחלק מהם קרוב לראש הרשימה, בשעה שברמת התוצר לנפש מתוקן לכוח קניה - ישראל ניצבת באמצע רשימת המדינות המוצגות בלוח.
- * **סיכום עד כאן** - יוקר המחיה והעליה המשמעותית הם רגרסיבים, ונובעים גם מגורמים אקסוגניים, אך גם משלושה גורמים בסיסיים:
 - כשל בסיסי ומתמשך בהיבטים רבים של "רגולציה" כלכלית שמפעילה המדינה
 - קיומם של חסמים ליבוא והעדר חשיפה אפקטיבית לתחרות בינלאומית במגזרים שונים במשק
 - קיומם של שווקים ריכוזיים ממעוטי תחרות ומשופעים בבעיות מבניות
 - ד"ר פריזט הדגיש כי הדברים שעלו הכי הרבה הם מוצרי היסוד הבסיסיים.
 - ד"ר פלוג ציינה כי לאורך זמן, שיעור האינפלציה שווה; לעשירונים השונים יש סלי צריכה שונים.
- * **כשלי רגולציה**
 - הרגולציה הכלכלית מבוצעת בכל הדרגים - מהכנסת, שרי הממשלה, ועד לפקידים
 - הרגולציה מצויה כמעט תמיד בין הציבור וקבוצות הלחץ, ולא תמיד נוצרת איזון ראוי
 - אין מדובר בזדון
 - אין "אבא" ליוקר המחיה, כלומר - אדם או גוף שזה ה"תיק" שלו.

דיון ביניים:

- פרופ' טרכטנברג ציין שבדיוני התקציב בכנסת, אף פעם לא נאמר שיש לתקוף את יוקר המחיה, ואף פעם לא התייחסו לנושא, כאילו אינו חלק מאחריות הממשלה. בנק ישראל מטפל באינפלציה, אך אין זה אותו דבר כמו יוקר המחיה.
- מר הרשקוביץ ציין בתגובה שבמשך שנים, עסק משרד האוצר בתחרותיות, והנסיונות לפתוח את השוק לתחרות הם בגלל יוקר המחיה.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר כי יוקר המחיה נתפס כנושא כללי, או של בנק ישראל.
- ד"ר פריזט הבהיר שמזהים חוסר בתפיסת הרגולציה. יש קושי אמיתי וגם נראה. יש בעיה אינהרנטית בכך שהקהל מפוזר ואינו יכול להגיב, אך המונופוליסט יכול מיד לשגר שליח (לוביסט) לכנסת.

חזרה למצגת:

- * **המלצות**

הגדרה ברורה של מטרת הרגולציה כדי לכלול, בין היתר, אחריות לרווחת הצרכן

- בנית תורת רגולציה ומוסדות אכיפה - כללים + דיווח
- תגבור האיכות, מומחיות ויכולותיהם של רגולטורים
- חיזוק מעמדו של הצרכן כגורם מעורב ומשפיע בקבלת החלטות - שקיפות יעודית
- בנית מנגנונים בני קיימא לקידום ושימור רמת תחרותיות גבוהה במשך, לרווחת הצרכנים - קמת חטיבה לתחרותיות ברשות להגבלים עסקיים

חטיבת תחרותיות

*

- שינוי חוק ההגבלים בראיה פרו-אקטיבית
- הקמת חטיבת שווקים ברשות ההגבלים
- דוחות מצב לציבור
- תוספות לסמכות קיימות, וחיזוק הטיפול במבנים קיימים

הפיקוח על המחירים

*

- כלי שיש להפעיל "באין ברירה", ורק לטווח הקצר, וגם אז רק על מוצרי בסיס בשווקים שאינם תחרותיים
- מעקב, תהליך הסלמה - פרסום מדדי מחירים ותשומות על ידי הלמ"ס ומעקב אחרי מוצרים שיצאו מפיקוח

חסמי יבוא (השקף על מכסים שהוצג בנפרד, בתחילת הצגת צוות יוקר המחיה)

*

חסמי יבוא II

*

- הגבלת שימוש בהיטלי סחר
- תקינה - אימוץ בינלאומי מלא מייד
- יבוא אישי דרך האינטרנט - העלאת פטור מלא ממכס ותשלומי מע"מ

דיון ביניים:

- מר הרשקוביץ ציין שצריך להתקבל - מיידי - החלטה על אימוץ תקינה בינלאומית.
- מר גבאי הבהיר שהוועדה היא ועדה ציבורית, והממשלה היא זאת שצריכה לקבל - או לא לקבל - ולאמץ, ואז יכול היועץ המשפטי לממשלה להזהיר - או לא. תפקידה של ועדה ציבורית איננו לשנות דברים. אין להגביל את עצמנו כבר עכשיו.
- עו"ד ליכט התייחס לתקינה וציין שהטענות אינן משפטיות.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שהכוח של הוועדה הזאת הוא בכך שאפשר להביע אמירות חזקות.

חזרה למצגת:

- * **פרק השווקים** - הצגת דוגמאות מרכזיות לשווקים שאינם תחרותיים
- * **ענף המזון** - כשלים והמלצות, והצבעה על בעיות
- כיוון ההמלצות - חשיפה ליבוא והגבלת יבוא שאיננו תורם להפחתת הריכוזיות
- * **ענף התחבורה הציבורית** - כשלים והמלצות
- הריכוזיות של אגד ודן - 70% ואין מצליחים לעמוד מולם. אין לחתום על חוזים עם מחיר מעל התחרות.
- * **ענף הרכב** - כשלים והמלצות
- קיימת ריכוזיות במקטעי היבואנים, הליסינג והביטוח.
- יש לפעול להפחתת חלקן של חברות הליסינג (אולי דרך מיסוי).
- יש לנתן את הקשר בין חברה הליסינג וערך הרכב

○ הקמת ועדה שתכלול נציגי רשות המסים ומשרד האוצר לגיבוש אמצעי פעולה להגברת התחרות בענף

- * **ענף הסולר לתחבורה** - כשלים והמלצות
ההמלצה - פיקוח על המחיר של הסולר, כמו של הבנזין
עו"ד ליכט שאל - מדוע לא סולר לחימום?
ד"ר פריזט השיב שאין די נתונים, וההיבט הגיאוגרפי חשוב.
- * **ענף תחנות הדלק** - כשלים והמלצות
העדר תחרות באזורים רבים. יש הסדרים כובלים, ויש לשחרר אותם.
- * **ענף גז הבישול** - כשלים והמלצות - בטווח הקצר, אין פתרון; דרוש צוות יעודי שיעשה רפורמה.
- * **ענף המים** - כשלים והמלצות
יש תאגידי מים יעילים, ויש כאלה שאינם יעילים.
- * **ענף הבנקאות** - כשלים והמלצות
ריכוזיות ומחיר גבוה ביחס לתשומות
מוצר מורכב ואי-סימטריה של מידע, וחוסר יעילות
ההמלצה - ועדה לקידום התחרות במערכת הבנקאית, אשר תגיש המלצות תוך 120 יום

דיון ביניים:

- ד"ר פלוג שאלה אם ההמלצה מקובלת על הפיקוח על הבנקים? [התשובה: כן].
- פרופ' קנדל הציע: אולי גיבוש קבוצות של צרכנים.
- מר פרנק הבהיר שללקוח שיש לו בסיס (עבודה קבועה וכדומה) - יש כוח מיקוח מול הבנקים.

חזרה למצגת:

- * **ענף החסכון הפנסיוני** - כשלים והמלצות
עליה ניכרת של דמי הניהול (אחרי "ועדת בכר") שאינה מגלמת מקבילה בתשואה המתקנת לסיכון
ההמלצה - קביעת תקרה אפקטיבית לדמי ניהול והעמקת היעוץ הפנסיוני
עיקר הנושאים מצויים בטיפול אגף שוק ההון. המטרה - הפחתה של דמי ניהול - מייד.
- * **ענף המלט** - כשלים והמלצות
- * **ענף נמלי הים** - כשלים והמלצות
דוגמה למצב שבו המדינה יודעת לאן היא רוצה להגיע, ויודעת על הנזק, אך אינה מסוגלת לגרום לרפורמה. המצב בנמלים תקוע כי הממשלה אינה מצליחה להתמודד. הממשלה צריכה לקבוע יעד ולוח זמנים.

המשך המצגת הוצגה ע"י ד"ר שמחון:

- * **השוואה בין עלות היבוא למחיר הקמעונאי למוצרי יבוא נבחרים**
עלות היבוא + המכס, אם יש + פער תווך
מר הרשקוביץ ציין שלא רואים כאן את כל ההיבטים השונים - איך (באיזה צורה) המוצר מגיע, וכן הלאה.
- * **השוואה בין עלות יבוא למחיר קמעונאי**
פרופ' קנדל ציין שלגב כל מוצרי הצריכה שמשמשים בהם יום-יום, יש פערים בשיווק, והפערים הבינלאומיים מדהימים.

דין :

- ד"ר פלוג הדגישה כי יש מספר גדול של המלצות, וקשה לאכל אותן. נמסרה סקירה על המון נושאים. היא התייחסה להשוואה בין עלות היבוא והמחיר הקמעונאי וציינה כי קשה לשפוט, וזה מעלה מספר שאלות. האם הנתונים ברי-השוואה? מאיפה הפערים (לא מדובר במכס)? האם מדובר בפערי שיווק?
- פרופ' מלניק ציין שנמצאים בשלב מתקדם בדיוני הוועדה, ולכן יש בעיה. חסרה שורה של המלצות קונקרטיות, שאפשר להציג בפני הציבור. דרושה רשימת המלצות מעשיות. הוא הדגיש כי לגבי מכסים יש מסר, אך לגבי הנושאים האחרים - לא גילינו את השורה התחתונה.
- גב' דומיניסיני ציינה שצריך לבחור - מה ישפיע הכי הרבה (וזה לא ענף הנמלים). רצוי להתייחס לביטוח אבטלה, עוד לפני שנצטרך להתמודד עם השלכות לגבי שוק העבודה.
- ד"ר רגב ציינה שישנן שתי המלצות מרכזיות - להוריד מכסים באופן מיידי, ויצירת גוף פרו-אקטיבי מרכזי. יש שאלות - מה עושים לגבי פערי תיווך? לגבי מזון, נאמר שדרושה חשיפה לתחרות, ופירוש הדבר - החקלאות. היא ציינה שבגרף המרכזי (בתחילת המצגת) כל הדברים בריבוע הימני-עליון הם דברים שהממשלה אחראית עליהם ומשפיעה עליהם. היא הוסיפה וציינה שמדד לרווחת הצרכן צריך להיות - בכל הצוותים - האחריות (accountability)
- מר כהן התייחס לנושא יבוא המלט ושאל אם ניתן לתת היתרי יבוא היצף עד שנגיע לאיזון? [הובהר שהנושא בטיפול הוועדה למונופולים]. מר כהן ביקש פרטים על המונופולים בתחנות התדלוק. הוא הציע לצמצם את זכות השביתה במונופולים הציבוריים.
- ד"ר פריזט הבהיר שבמסגרת הדו"ח, נעשתה בדיקה אקונומטרי של העובדים במונופולים הממשלתיים לעומת עובדים מקבילים בסקטור הפרטי. מתברר שקיים פער של כמיליארד ש"ח בעלות ברוטו.
- מר גבאי הדגיש כי קיימים מונופולים טבעיים, שלא יכול להיות להם תחרות. הוא הביע תמיכה בהצעתו של מר כהן לגבי זכות השביתה.
- מר הרשקוביץ הציע: איסור שביתה תמורת בוררות חובה. לגבי 80% ממה שהוצג, צפויה דרמה. הוא התייחס לפערי התיווך וציין שחלק מהם נובע מדרישות שונות בעת היבוא, ולא תמיד זה "ללא סיבה". לכן, נדרשת זהירות. לדעתו, יש לחלק את ההמלצות לשלוש קבוצות:
 1. חסמים שאינם מכסים אשר מייקרים מאד את המוצרים. מקווים שתהיה אפשרות להסיר אותם. יבואו לוביסטים, ונצטרך לעמוד מולם.
 2. בבדיקה הענפית, יש מספר מוצרים שמומלץ לשים בפיקוח, ואין ברירה, ולזה יש אפקט מיידי. לגבי חלק מהנושאים, אפשר להציג את ההמלצה, גם אם היא כבר נאמרה קודם ע"י ועדות אחרות (למשל - הנמלים).
 3. ההיבט הצרכני חשוב, ואפשר לעשות הרבה אם נותנים כלים וידע, גם אם לא בצורה מאורגנת ומקצועית.
- בס"ה, לגבי כל ההמלצות - יפה ונכון.
- פרופ' קנדל התייחס להצעתו של מר כהן (על זכות השביתה) והדגיש כי לא מדובר במונופולים ציבוריים, אלא בתשתיות חיוניות שאין להן תחליף. אפשר להציע תנאים כדי להקשות על אישור לשביתה.
- ד"ר שמחון הדגיש כי חשוב שיהיה מישהו שתפקידו לעקוב אחר מוצרים בשווקים שאינם תחרותיים. (אולי, למשל - הממונה על ההגבלים העסקיים) הכוונה לראות אם המחיר הגיוני, ואם אינו הגיוני - לבדוק מדוע. מציעים שיהיה מי שיבדוק. כמו-כן, מציעים לספק יותר מידע לציבור כדי שהציבור ישפוט.

הצוות פעל במגוון גדול של שטחים, וצריך לבסס עובדתית את ההמלצות. לכן, אין זה רצוי ללחוץ כדי לקבל המלצות קונקרטיות. הצוות ישמש כעבודת מטה לאחרים.

הוא התייחס לזכות השביתה וציין שהזכות נחשב במשפט הישראלי כזכות יסוד. ההצעה דרמטית בתחום יחסי העבודה. כאשר קיים צורך דחוף, אפשר להוציא צו איסור שביתה מבית המשפט. לא כדאי להכנס לנושא הבוררות החובה כי זאת סוגיה רצינית.

לגבי ההמלצות - הדרישה לעצמאות הרגולטורים ובקרה על דרך קבלת החלטות - זה חשוב.

לגבי תקופת צינון - חלק גדול מהמונופולים מאוישים ע"י אנשים שהיו מעורבים בנושא. [הערת רבים: זה מטופל במקום אחר.] רצוי שהוועדה תתן לזה ביטוי.

לגבי נושא התחרותיות ברשות ההגבלים העסקיים - רצוי שהממונה על הרשות ירחיב את אחריותו. רצוי לשלב בעבודת הוועדה לריכוזיות. אולי רשות נפרדת? על נושא זה קיים ויכוח.

לגבי המנגנון לפיקוח על מחירים - צריך להתייחס גם למוצרי "עוגן" וגם למוצרי יסוד.

לגבי התקינה - צריך להיות הוגנים כלפי מכון התקנים. היום כ-80% מהמוצרים הם בתקינה בינלאומית. הקביעה שעל מכון התקנים לבדוק מוצרים בנמלים - היא לפי הוראת משרד התמ"ת, ולכן אפשר לשנותה.

לגבי קביעות פסקניות - זה לגיטימי אך בעייתי, ויכול לחשוף אותנו לתביעות, גם בינלאומיות. לכן, הוא ביקש להזהר.

לגבי ענף התחבורה הציבורית - יש לשים לב לכך שיש שני סוגי הסכמים: הסכמי סבסוד והסכמי תחרות. צריך לבדוק את הנושא. כמו-כן, יש לבדוק את נושא ענף תחנות התדלוק.

לגבי גז לבישול מרכזי - תתכן בעיה משפטית, ולכן כדאי לבדוק.

בענף המים, הטענה לאורך השנים היתה שמחיר נמוך מדי.

לגבי נמלי הים והמשך מתווה ההפרטה - קודם יש לפתוח לתחרות, ורק לאחר מכן להפריט.

המשך הדיון:

- מר הרשקוביץ התייחס להצעה לתקופת צינון וציין שאם קיים צינון, יש להקפיד עליו. מצד שני - אולי רצוי שהמדינה תשלם לפקיד לשעבר שנבצר ממנו לעבוד בגלל הצינון. הוא ציין שלגבי חלק גדול מהענפים, קיימים כבר מידע ותשתית עובדתית מקיפה.
- מר גבאי הדגיש כי הצוות עשה עבודה יפה, ואם הממשלה תקח את ההמלצות ברצינות - יכולות להיות תוצאות טובות.

פרופ' טרכטנברג:

פרופ' טרכטנברג הודה לצוות וציין שהעבודה יפה ומאירת-עיניים.

הוא הדגיש כי יש מספר המלצות מרכזיות:

1. מכסים וחסים שאינם מכסים
 2. הקמה של רשות לתחרותיות, אולי במסגרת הרשות להגבלים עסקיים. זה שינוי דרמטי ושינוי של תפיסה.
 3. יוקר המחיה צריך להיות בין המטרות של כל רגולטור, וגם של ה"רגולטור-על".
 4. פיקוח מחירים - לחלק מהאמירות יש אימפקט מידי.
 5. העברת מסרים לוועדה לשירותיים חברתיים לגבי המוצרים בריבוע הימיני-עליון.
 6. לגבי האמירות על הענפים הספציפיים - מגוון הענפים מציג את הבעיות.
 7. העצמת הצרכן.
- יחד, אלה מהווים חבילה דרמטית, ואם נוכל ליישם אותן - יהיה טוב מאד.

יש הסכמה על ההמלצות. לגבי זכות השביתה - יש לזכור כי שביתה ברשות ציבורית נועדת להעניש את הצרכן כדי שהוא יפעיל לחץ על הממשלה, אך מה לגבי הנפגעים בחו"ל, למשל? הם אינם יכולים להשפיע. זה נושא בעייתי ופרופ' טרכטנברג ציין כי אינו יודע לתת תשובה. כפי שאמר עו"ד ליכט, זה זכות מוקנה.

על המשך העבודה :

נשאר ללטש את נושא "הרגולטור-על", וכן יש לערוך סדר בהצגת הנושאים, בגלל השוני ביניהם. ביום ג' הקרוב תתכנס הוועדה בשעה 12 - עד הלילה. חייבים לסיים את כל הדיונים. עבודת הכתיבה תימשך. פרופ' טרכטנברג הציע לראשי הצוותים לחשוב על המצגת (7 דקות) שיוצג במסיבת העתונים.

פרופ' טרכטנברג נעל את הישיבה.

רשמה : יעל עטיה